

Mgr. Andrea Kamenická

Náboženská problematika v ještědských prózách Karoliny Světlé

(Posudek vedoucího diplomové práce)

Diplomová práce, kterou předkládá Andrea Kamenická, se zabývá náboženskou problematikou v díle Karoliny Světlé. Jde o téma, jehož význam si zjevně uvědomovali mnozí autoři, kteří se Světlou zabývali, ale které dosud nebylo zpracováváno souvisle a soustředěně (nepočítáme-li starou studii Flory Kleinschnitzové).

Práce je přirozeně a logicky komponovaná, diplomantka vychází z širokého obhlédnutí dobové literární situace, z biografie spisovatelky a z obsáhlé charakteristiky náboženského myšlení v Čechách 19. století, ve druhé části se věnuje rozboru motivů souvisejících s vírou, pověrou a náboženstvím v pěti nejznámějších ještědských románu Karoliny Světlé. Poněkud zaráží fakt, že úvodní zasazení práce do dobového literárního a myšlenkového kontextu je obsáhlejší než vlastní analýza vybraných textů. To by nebylo na závadu, pokud by i v této části diplomantka projevila samostatnost úsudku a pokud by informace v úvodu uváděné dokázala funkčně vztáhnout ke svému tématu. Zejména první kapitola (Východiska literární tvorby K. Světlé) je ale pouze poskládána ze sekundární literatury, mezi níž dominují víc než půl století staré akademické Dějiny české literatury.

Ne že by v této části diplomantka nedokázala být originální – nejsem si ale jist, nakolik jsou její myšlenky skutečně výsledkem promýšlení a studia a nakolik výsledkem neumělé formulace či špatného pochopení předloh, z nichž vycházela. Prosím tedy o vysvětlení: opravdu lze považovat konzervativní Obzor za časopis, který byl myšlenkovým předchůdcem almanachu Máj (s. 8)? Opravdu lze považovat almanach Máj za myšlenkového dědice Fričova (s. 9)? Na s. 12 se pracuje s nezavedeným a problematickým termínem „objektivní romantismus“; proč a v čem asi spočívá jeho výhodnost? Opravdu Neruda a Hálek na konci padesátých let tvrdili, že „nová česká literatura musí nutně odmítnout svou národní specifčnost“ (s. 12)? Jak se k sobě vztahují věty, že „skutečný velký román byl v naší literatuře postrádán“ a „román se většinou pohyboval na hranici mezi idealismem a realismem“ (s. 11)? A opravdu romantismus v české literatuře „ustupuje do pozadí“ až v 80. a 90. letech 19. století (s. 14)? Opravdu lze říci, že Krásnohorská „toleruje“ pravdu v umění (s. 18)?

Úvodní kapitoly jsou zjevně až příliš, a to i formulačně, závislé na starších vzorech (např. „Eustach Rott byl muž dobrosrdečný, pracovitý, poctivý“), někdy i zpotvořených: „prostředí, ve kterém trávila své dětství, nepatřilo mezi pražskou smetánku“ (obojí s. 20). To vede k problémům ideologickým (co je to „vyšší a nižší vrstva společnosti“? /ss. 21, 29/), někdy i pravopisným (na s. 23 se píše o Johanně Rottové, na s. 24 o Johaně). Naivně a nepromyšleně působí i další vágní diplomantčiny spekulace, např. o původu nervové choroby Světlé (s. 23), o životě podještědského lidu (s. 31) nebo o tom, jak Světlá „zpracovávala“ otázku národního obranného boje (s. 38). Afinitě života a díla Světlé je v práci myslím věnována neúměrná pozornost, naopak např. literárně podstatný vztah Světlé k Sandové je pouze zmíněn, aniž by diplomantka reflektovala příslušnou odbornou literaturu (Hrbata).

Další kapitoly působí už mnohem pečlivěji a promyšleněji. Oddíl o náboženství v 19. století se opírá primárně o jedinou monografii (Nešpor), ale diplomantka se samostatně seznámila i s množstvím další odborné literatury (Štampach, Vojtíšek, Gennep, příslušný plzeňský sborník atd.) a i když místy zjednodušuje, nedopouští se vyslovených lapsů.

V analytické části práce oceňuji systematičnost, s jakou diplomantka např. dokázala přiřadit konkrétní náboženské postoje k jednotlivým postavám ve Vesnickém románu a v Nemodlenci. Za problematickou a zavádějící považuji její interpretaci postavy Frantiny jako „nevěřící“ (tak se jeví jen v perspektivě vypravěče, zbožného Bartola) a zejména celou interpretaci Kříže u potoka (rozdělení dvou prostorů atd.).

Práce je sympatická snahou o systematičnost a samostatností úvah. Na druhou stranu jsou tyto úvahy někdy povrchní, někdy i zavádějící. Její kvalitu snižuje i diplomantčina neschopnost dodržovat jednotnou normu vyjadřování (pomíjím chyby typu „dcery... slyšeli“, s. 22, problematičtější je střídání „salonní“ a „salónní“, atd.) a formulační a technické nedostatky (nerozlišování mezi pomlkou a spojovníkem, psaní uvozovek a odkazování). Nedůsledná práce s prameny se projevuje i v detailech: Světlá se nepřátelila s rodinou profesora inženýra („Ing.“) Hanuše (s. 25), ale s rodinou profesora Ignáce Hanuše. A kritik Čech opravdu nebyl „leadrem“ české kritiky (s. 31), byl jen jejím „Leandrem“.

Diplomová práce Andrey Kamenické se nijak nevymyká z průměru – ani svými přednostmi, ani nedostatky. Navrhuji její hodnocení známkou „velmi dobře“.